

NORRTÄLJE
KOMMUN

Tillgängligt lärande

Bilaga till pedagogisk plattform för förskolan

"Förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar". Läroplanen för förskolan 1998, reviderad 2016

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

TELEFON

0176-710 00

E-POST

registrator.barn.skola@norrtalje.se
registrator.utbildning@norrtalje.se

PLUSGIRO

3 20 65-5

ORGANISATIONSNUMMER

212000-0217

TELEFAX

0176-717 70

WEBB

norrtalje.se

BANKGIRO

451-7694

norrtalje.se

BARN- OCH UTBILDNINGSKONTORET

Innehåll

Inledning	3
Tillgängligt lärande	3
Barns variationer utmanar förskolans pedagogiska verksamhet	3
Vad säger skollagen?	4
Rutiner för diarieföring och arkivering av beslut och underlag	4
Rutiner för upprättande av pedagogisk kartläggning och handlingsprogram	5
Modell för uppfångande, åtgärdande och uppföljande arbete	6
Pedagogisk kartläggning och handlingsprogram	7
Stöd och anvisningar.....	7
Verksamheten Helhetsbild av barnet i sitt sammanhang.....	7
Exempel på kartläggning på de olika nivåerna.....	8
Organisationsnivån.....	8
Gruppnivån.....	8
Individnivån.....	8
Handlingsprogram	8
Hur svarar förskolans organisation mot barnets behov.....	9
Hur kan barnet påverka sin lärandesituation?.....	9
Barnets intresse och engagemang.....	9
Pedagogisk kartläggning - förskola	<i>Blankett 1</i>
Handlingsprogram – Förskola	<i>Blankett 2</i>
Uppföljning av handlingsprogram – Förskola	<i>Blankett 3</i>
Pedagogisk kartläggning, barngrupp	<i>Blankett 4</i>

Inledning

Det här dokumentet vänder sig till förskolechefer och pedagoger i förskolan och är ett komplement till förskolans pedagogiska plattform. Det ska användas i syfte att kontinuerligt utveckla förskolans kvalitet, så att pedagoger blir skickligare på att möta alla barns variationer oavsett funktionsförmåga och alltid utifrån de situationer och sammanhang som barn är i.

Tillgängligt lärande

Vi arbetar för att skapa en tillgänglig förskola för alla barn.

Alla barn har rätt att få känna sig betydelsefulla och ges möjlighet att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar.

Barn lär på olika sätt och den bästa miljön för utveckling och lärande kan se olika ut för olika barn.

Att vara flexibel och kunna anpassa miljö, arbetssätt och förhållningssätt i verksamheten, efter både enskilda barn och barngruppens behov är viktigt för att lyckas.

Alla barn har rätt att vistas i en miljö som är fri från kränkningar, diskriminering och trakasserier.

Barns variationer utmanar förskolans pedagogiska verksamhet

Enligt skollagen och förskolans läroplan ska alla barn ges den ledning och stimulans som de behöver för att utifrån sina egna förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt. En förskola av generellt god kvalitet är en viktig faktor för barn som tillfälligt eller varaktigt behöver stöd i sin utveckling. Det är ytterst förskolechefen som är ansvarig för att barn som behöver någon form av särskilt stöd får det. Barngruppen ska ses som en resurs för barns utveckling och lärande och därmed är det viktigt att så långt som det är möjligt ge barn stöd i den ordinarie verksamheten. Barns behov av stöd är alltid situationsbundet utifrån möten som sker mellan människor och miljö samt de aktiviteter som pågår i förskolan. Arbetslagets bemötande och förhållningssätt samt deras kunskap om förskolans verksamhet är av stor betydelse för att på bästa sätt kunna stödja och möta alla barns variationer. När arbetslaget bedömer att den generella pedagogiska verksamheten inte räcker till för ett barns utveckling och lärande involveras förskolechefen. Som stöd för arbetslagets fortsatta process använder sig Norrtälje kommuns förskolor av verktygen pedagogisk kartläggning och handlingsprogram, vars syfte är att säkerställa att insatser och anpassningar i verksamheten kontinuerligt följs upp och utvärderas.

Vad säger skollagen?

I kapitel 8 om förskolan regleras följande;

- särskilt stöd 9 §,
- modersmål 10 §
- utvecklingssamtal 11 §.

9 §

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver. Om det genom uppgifter från förskolans personal, ett barns vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska förskolechefen se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna.

10 §

Förskolan ska medverka till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

11 §

Personalen ska föra fortlöpande samtal med barnets vårdnadshavare om barnets utveckling. Minst en gång varje år ska personalen och barnets vårdnadshavare därutöver genomföra samtal om barnets utveckling och lärande (utvecklingssamtal). Förskollärare har det övergripande ansvaret för utvecklingssamtalet.

Rutiner för diarieföring och arkivering av beslut och underlag

- Pedagogisk kartläggning är ett sekretessbelagt arbetsmaterial till dess att handlingsprogrammet expedieras, d.v.s. lämnas ut till berörd(a) vårdnadshavare. Därefter blir den, tillsammans med övrig dokumentation i ärendet, en allmän hemlig handling, som sekretesskyddas med stöd i bestämmelsen i Offentlighets- och sekretesslagen 23 kap. 1 §.
- Handlingsprogrammet i original diarieförs och arkiveras först på förskolan, senare på stadsarkivet. Barnets vårdnadshavare får en kopia. Om vårdnadshavare bor på olika adresser får de en kopia vardera.
- Handlingsprogrammet överförs inte automatiskt från en förskola till andra förskolor i kommunen. Vid byte av förskola eller övergång till förskoleklass ska ansvarig förskollärare kontakta barnets vårdnadshavare för ett godkännande av överlämnande av handlingsprogrammet. Detta samtycke dokumenteras i originalet av handlingsprogrammet. En utgångspunkt bör vara att söka sådant samtycke endast i det fall handlingsprogrammet fortfarande är aktuellt utifrån barnets situation.
- Barnet har vid sin 18-årsdag rätt att begära ut alla upprättade handlingar från stadsarkivet.

Rutiner för upprättande av pedagogisk kartläggning och handlingsprogram

1. När den pedagogiskt ansvarige förskolläraren och arbetslaget tillsammans bedömer att den generella verksamheten *inte* räcker till för ett barns utveckling och lärande, används verktyget pedagogisk kartläggning. Syftet är att få en helhetsbild av barnet i sitt sammanhang där vårdnadshavare, barn och arbetslag involveras. En pedagogisk kartläggning är ett nuläge. Varje förskola ska rapportera till förskolechef så att nödvändigt beslut om särskilt stöd kan fattas.
2. En sammanfattning och en analys av kartläggningen är viktig för det fortsatta arbetet med att anpassa verksamheten och för möjligheterna att utforma ett adekvat stöd. Stödet ska utformas så att barnet får möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån dess behov, intresse och förutsättningar.
3. Utifrån vad arbetslaget kommer fram till i kartläggningen kan den leda till att ett handlingsprogram upprättas. När det behövs något mer än vad arbetslaget själva kan anpassa och åtgärda i verksamheten, upprättas ett handlingsprogram på uppdrag av förskolechefen. När ett handlingsprogram skrivs bestäms också tid för uppföljning, vilken rekommenderas ske inom tre månader.
4. Alla ställningstaganden av ekonomisk karaktär och omfördelning av resurser som påverkar verksamheten beslutas av förskolechefen.
5. Reflektionsfrågor finns som stöd för arbetslaget inför eller i samband med genomförandet av den pedagogiska kartläggningen/handlingsprogrammet.
6. En pedagogisk kartläggning för barngrupp finns som stöd för arbetslaget.

Modell för uppfångande åtgärdande och uppföljande arbete i förskolan

ÅTGÄRDER	ANSVAR	KONTAKTER	DOKUMENTATION
Tillgängligt lärande I det dagliga mötet mellan barn och pedagoger skapar vi förutsättningar för varje barns utveckling och lärande. Vi tillgodoser varje barns behov av trygghet och omsorg. Arbetslaget planerar, observerar, reflekterar, analyserar och omprioriterar	Arbetslaget	Utvecklingssamtal genomförs och löpande kontakt sker med barnets vårdnadshavare	Varje barns utveckling och lärande följs upp och dokumenteras
Pedagogisk kartläggning När funderingar eller oro uppstår kring ett barns utveckling och lärande görs en pedagogisk kartläggning. Syftet är att få en helhetsbild av barnet i sitt sammanhang och att bättre kunna möta barnets behov i olika situationer	Pedagogisk ansvarig förskollärare	Specialpedagog involveras vid behov Vårdnadshavare involveras vid behov	Pedagogisk kartläggning Genomförs av den pedagogiskt ansvarige förskolläraren i samarbete med arbetslaget. Uppföljning sker
Handlingsprogram Om <i>inte</i> arbetslagets stöd och den pedagogiska kartläggningen visar sig vara tillräckliga för ett barns utveckling och lärande kan förskolechefen besluta om upprättande av ett handlingsprogram	Förskolechefen beslutar och utser en ansvarig förskollärare	Vårdnadshavarna ska involveras och kontaktas för att bjudas in att vara med vid upprättande av programmet	Handlingsprogram Upprättas av den ansvarige förskolläraren på uppdrag av förskolechefen. Uppföljning rekommenderas ske inom tre månader
Anmälningsplikt enligt SoL¹ kap 14, § 1 c All personal i förskolan har anmälningsplikt vid oro eller kännedom om att barn far illa. Anmälningsplikt enligt SI² kap 6, § 10 All personal i förskolan har anmälningsplikt om ett barn kränks fysiskt eller psykiskt i förskolan	All personal anmäler till förskolechefen Den personal som uppmärksammat en händelse anmäler till förskolechefen	Förskolechefen kontaktar socialtjänsten. Barnets vårdnadshavare informeras. Gäller <i>inte</i> vid misstanke om brott. Förskolechefen anmäler i sin tur händelsen till huvudmannen och initierar en utredning	Minnesanteckningar förskolechef och ansvarig pedagog Utredning Genomförs i enlighet med de rutiner som finns på Insidan

¹ Socialtjänstlag (2001:453)

² Skollag (2010:800)

Pedagogisk kartläggning och handlingsprogram

Stöd och anvisningar

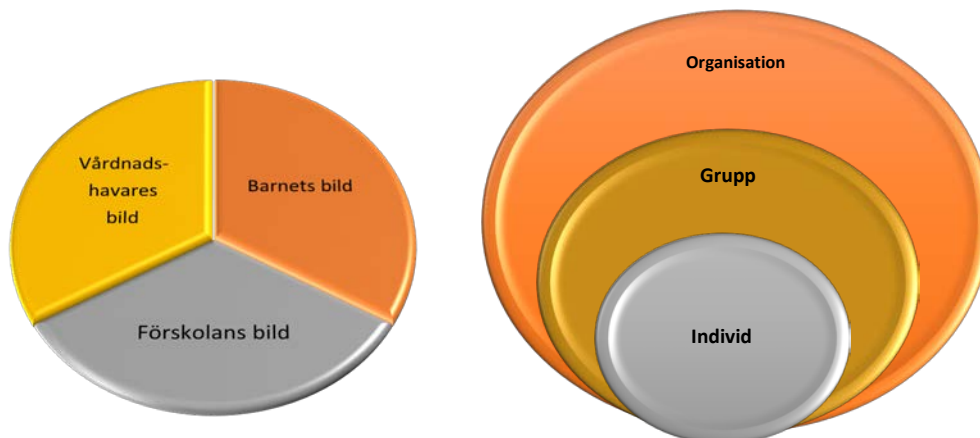
När den pedagogiskt ansvarige förskolläraren och arbetslaget bedömer att den generella verksamheten inte räcker till för en grupp eller ett barns utveckling och lärande används verktyget pedagogisk kartläggning. I kartläggningen av nuläget beskrivs både styrkor och svårigheter i olika situationer. Vårdnadshavares synpunkter tas tillvara. Kartläggningens syfte är att få en helhetsbild av barnet i sitt sammanhang. Den ligger till grund för fortsatt arbete med att på bästa sätt anpassa och utveckla lärmiljön så att varje barn ges fortsatt möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina behov och förutsättningar.

Det huvudsakliga stödet ges i barngruppen. Barnets styrkor tas alltid tillvara och barns intresse, behov och förutsättningar sätts alltid i centrum. Det är därför viktigt med flexibilitet och att arbetet kontinuerligt följs upp och utvärderas.

Verksamheten

Helhetsbild av barnet i sitt sammanhang

En kartläggning innebär samtal med barnet, vårdnadshavare och berörd personal. Anpassningar och åtgärder kan genomföras på olika nivåer.

Exempel på kartläggning på de olika nivåerna

Organisationsnivån	Gruppenivån	Individnivån
Fysisk miljö, inomhus, utomhus Kompetensutveckling Handledning/konsultation Resursfördelning Gruppstorlek	Förändrat arbetssätt Förändrat förhållningssätt Förändring av inomhusmiljö Förändring av utomhusmiljö Alternativa läromedel och leksaker Gruppindelning	Egen tid med en vuxen Förändrat förhållningssätt Alternativa pedagogiska verktyg Digitala verktyg Hjälpmedel Individuellt dagsschema

Handlingsprogram

Arbetslaget är delaktiga i processen och barnets vårdnadshavare involveras. Den pedagogiska kartläggningen finns med som underlag. Uppföljning av handlingsprogram sker efter överenskommen tid tillsammans med vårdnadshavare.

Exempel på frågor i analysen

Finns det arbetsformer och arbetssätt som är stödjande för barnet?

Är förskolans värderingar och attityder stödjande för barnet?

Hur svarar förskolans synsätt/förhållningssätt mot barnets behov?

Vilka olika uppfattningar finns inom arbetslaget när det gäller resultatet av kartläggningen?

Att tänka på

Stöd och åtgärder relateras till målen i läroplanen för förskolan.

Stödet bör formuleras så konkret som möjligt, så att de går att genomföra och utvärdera.

Ta ställning till hur ofta uppföljning ska göras, vad som ska följas upp.

Förskolan bär ansvaret för att anpassningar görs, men effekten blir bättre desto mer barnet och vårdnadshavare är involverade.

Förändra anpassningarna utifrån vad uppföljningen visar.

För att kartläggning och handlingsprogram ska bli ett användbart verktyg ska samtliga involverade känna till innehållet och arbeta efter det.

Frågor för arbetslaget att reflektera över inför eller i samband med pedagogisk kartläggning och handlingsprogram

Organisation

Hur svarar förskolans organisation mot barnets behov?

- Hur organiseras arbetet?
- Vilket är det dominerande arbetssättet?
- Vilka grundläggande värderingar råder?
- Vilken kompetens och vilka resurser finns att tillgå?
- Använder arbetslaget de resurser som står till förfogande (även de utanför förskolan)?
- Hur möter vi olikheter?

Grupp

Hur kan barnet påverka sin lärandesituation?

- Hur är barngruppen sammansatt?
- Hur bemöts barnet i gruppen av andra barn?
- Hur bemöts barnet i gruppen av vuxna?
- Hur organiseras arbetet i gruppen?
- Sker arbetet även i mindre grupper av barn?
- Vilken status och vilka relationer har barnet i gruppen?
- Vad utmärker klimatet i gruppen när det gäller språkkultur, genusfrågor och maktstruktur?
- Hur fungerar kommunikationen i gruppen?
- Vad utmärker situationer där barnets lärande fungerar?
- Hur visar/beskriver barnet själv sina styrkor och svårigheter i gruppen?
- Leker barnet tillsammans med andra barn?

Individ

Barnets intresse och engagemang

- I vilka situationer har barnet roligt?
- Vad fångar barnets intresse?
- Är barnet engagerad i olika aktiviteter?
- Hur/Vad/ När leker barnet? Med vem eller vilka?
- Hur samspelar barnet i strukturerade situationer?
- Hur samspelar barnet i ostrukturerade situationer?

- Hur hanterar barnet i valsituationer?
- Hur agerar barnet vid förändringar som är förberedda?
- Hur agerar barnet vid förändringar som inte är förberedda?
- Hur reagerar barnet i övergångssituationer?
- Hur är samspelet med andra barn? Ett eller flera?

Individ

- Hur är samspelet med en vuxen eller flera vuxna?
- Finns kritiska situationer?
- Vilka är de? Vad föranleder dem?
- När upptäcktes det första gången?
- Är de kritiska situationerna vid enstaka tillfällen eller ofta förekommande?
-

Självförtroende;

- Hur tar barnet sig an en ny uppgift?
- Utmaningar?
- Vågar barnet försöka med stöd av vuxen?
- Vågar barnet försöka själv?
- Hur klarar barnet gruppinstruktioner?
- Hur fungerar barnet i en liten grupp?
- Hur påverkar miljön barnet, utomhus/ inomhus?

Datum:

Kartläggningen görs av pedagogiskt ansvarig förskollärare i samarbete med arbetslaget. Den utgör ett underlag för ett eventuellt handlingsprogram.

Blankettens skrivfält expanderar när du skriver i dem.

Syftet med vår kartläggning är att:

Barnets namn och personnummer:

Förskola:

Deltagare i kartläggningsarbetet, namn:

Kartläggning av barnet i sitt sammanhang

Fokusera på styrkor och svårigheter i olika situationer

Intresse

Vad väljer barnet att sysselsätta sig med? Vad är barnet engagerad i för aktiviteter? Själv/tillsammans med andra barn? Vad fångar barnets intresse?

Koncentrationsförmåga

När blir barnet koncentrerad en kortare/längre stund?

Barnets samspel

Beskriv barnets sätt att söka kontakt med barn. Exempel, turtagning, position i grupp mm

Beskriv barnets sätt att söka kontakt med vuxna

Är barnet i samma aktiviteter som andra barn?

- lika ofta -lika länge -i samma sammanhang?

Tal, språk och kommunikation - Hur, var och när kommunicerar barnet och med vilka? Hur ser barnets språkutveckling ut?

Rutinsituationer

Hur hanterar barnet rutinsituationer vid t ex måltider, toalettbesök, vila, av- och påklädning samt lämning och hämtning?

Hur hanterar barnet "övergångar" mellan olika aktiviteter under dagen?

Fysisk förmåga grov- och finmotorik

Beskriv barnets förmåga att krypa, åla, gå, springa, hoppa, klättra

Beskriv hur barnet **använder** sina händer för att ta, hålla, använda olika saker. Till exempel sked, gaffel, krita

Annan viktig information som berör barnets förskolesituation

Till exempel **information** från vårdnadshavare, BVC, barnläkare, psykolog, logoped, optiker, audionom

Sammanfattning av kartläggning

Så här ser vi på barnets behov

Vi synar vår verksamhet utifrån barnets sammanhang

Så här har vi tagit tillvara barnets styrkor

Beskriv om och hur ni anpassat lärandesituationen så att barnet har fått visa sina styrkor

Så här har vi anpassat innemiljön

Så här har vi anpassat utemiljön

Så här har vi involverat föräldrarna/så här ska vi involvera föräldrarna

Andra anpassningar

Vilka stödinsatser har redan prövats? Omfattning? Innehåll?

Vi förändrar vår verksamhet för att möta barnets behov

Vad kan vi göra mer?

Idéer och förslag som väcks nu när barnets lärandesituation kartläggs

Frågor för vidare bearbetning i arbetslaget

Hur kan vi ändra vårt arbetssätt?

Vilket förhållningssätt är lämpligt?

Frågor för vidare bearbetning tillsammans med förskolechef och ev. externa resurser

Hur kan jag/ vi få utbildning och handledning?

Hjälpmiddel till barnet?

Andra resurser?

Andra instanser?

Hur går vi vidare?

Hur går vi vidare?

Uppföljning sker:

Underskrift av pedagogiskt ansvarig förskollärare. Datum och namn

Datum:

Upprättas av ansvarig förskollärare i samverkan med barnets vårdnadshavare.

Blankettens skrivfält expanderar när du skriver i dem.

Barnets namn och personnummer
Förskola

Deltagare då detta handlingsprogram upprättas, namn

Inom vilka områden och situationer i lärmiljön behöver verksamheten göra extra anpassningar för att tillmötesgå barnets behov/utveckling?

Hur ska verksamheten anpassas för att ge barnet förutsättningar att utvecklas och lyckas i olika situationer inom valda områden?
Organisationsnivå och ansvarig
Gruppenivå och ansvarig
Individnivå och ansvarig

Hur genomför vi planerade anpassningar i den dagliga verksamheten?
--

Tid och plats för uppföljning och utvärdering, senast inom tre månader	Ansvarig och sammankallande förskollärare
--	---

Underskrift vårdnadshavare 1
Namnförtydligande

Underskrift vårdnadshavare 2
Namnförtydligande

Pedagogiskt ansvarig förskollärare
Förskolechef

Medgivande

Detta handlingsprogram får föras över vid byte av förskola eller övergång till förskoleklass.

Observera!

Överföring av handlingsprogrammet mellan verksamheter ska **inte** ske rutinartat, utan endast om det är relevant för barnets nya situation.

Ort och datum
Underskrift vårdnadshavare 1
Namnförtydligande

Ort och datum
Underskrift vårdnadshavare 2
Namnförtydligande

Pedagogiskt ansvarig förskollärare
Förskolechef

Datum:

Upprättas av ansvarig förskollärare i samverkan med barnets vårdnadshavare.

Blankettens skrivfält expanderar när du skriver i dem.

Barnets namn	personnummer
Förskola	

Deltagare då detta handlingsprogram upprättas, namn

Vad har vi uppnått? Utgå från handlingsprogrammet och utvärdera anpassningarna
--

Hur går vi vidare

Datum för ny uppföljning, senast inom tre månader

Ort och datum
Vårdnadshavare 1
Namnförtydligande

Ort och datum
Vårdnadshavare 2
Namnförtydligande

Pedagogiskt ansvarig förskollärare
Förskolechef

Datum:

Grupp- och organisationsnivå

• Förskola och avdelning	•
Vad är syftet med kartläggningen?	
Deltagare i kartläggningsarbetet, ange namn.	

Beskriv hur ni arbetar med barnens utveckling, lek och lärande i vardagen
Beskriv hur ni utvecklar barnens tillit till sin egen förmåga
Beskriv hur ni har planerat den synliga miljön för att ta tillvara barnens lust till lek, lärande och utveckling
Hur kommunicerar ni med barnen och varandra? Vilket förhållningssätt och synsätt har ni till barn och varandra
Beskriv hur ni gör dagen tydlig för barnen? Vilka metoder och verktyg använder ni för att barnen ska ha en överblick över dagen
Beskriv hur ni tar vara på barnens tidigare erfarenheter innan ni planerar.
Vilka arbetsmetoder använder ni för att skapa lust och kreativitet hos barnen
Vilka arbetsmetoder använder ni för att utveckla barnens språk
Beskriv vilka metoder ni använder för att utveckla barnens förmåga till samspel

POSTADRESS
Box 803, 761 28 Norrtälje

BESÖKSADRESS
Estunavägen 14

TELEFON
0176-710 00

E-POST
registrator.barn.skola@norrtalje.se
registrator.utbildning@norrtalje.se

PLUSGIRO
3 20 65-5

ORGANISATIONSNUMMER
212000-0217

TELEFAX
0176-717 70

WEBB
norrtalje.se

BANKGIRO
451-7694

Beskriv hur ni arbetar för att hjälpa barnen att bearbeta konflikter samt reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra
Beskriv hur ni följer upp och utvärderar verksamheten
Sammanfatta kartläggningen
Hur går vi vidare
Nästa steg
Uppföljning
Underskrift av pedagogiskt ansvarig förskollärare